

informerer

Nr 4- 2011

Renhold og pleie av flislagte flater.

Del 1: Materialer og forbehandling

Av Arne Nesje, SINTEF Byggforsk
Sekretariatsleder i Byggkeramikforeningen.

Keramiske fliser er et mye brukt overflatemateriale på golv. Renhold er en betydelig utgiftspost i driftbudsjettet for mange bygninger. I to artikler skal vi omhandle temaet. I denne artikkelen omtaler vi behandling av nye og eldre fliser i arealer med stor brukspåkjenning f.eks. i kjøpesenter, inngangspartier i hoteller og kontorbygg, helse og institusjonsbygg mm. Neste artikkel vil omhandle rengjøringsmetoder.

Figur 1: Flislagte golv forener vakkert utseende, stor slitestyrke og lett rengjøring

Tenk renhold alt fra starten ved planlegging av golv

Flater med keramiske fliser er enkle å holde rene. Det er likevel viktig når man velger materialer og planlegger detaljløsninger at man tar sikte på å oppnå mest effektivt og enkelt renhold med så lave kostnader som mulig. Eksempelvis vil en hensiktsmessig utforming av inngangspartiet redusere renholdsarbeidet og slitasjen på golvet, se figur 2.

Man kan spare store summer på å utarbeide en gjennomtenkt og koordinert renholdsplan. Golvet er den flaten som krever mest renhold og pleie. En slik plan bør omfatte både daglig rengjøring og periodisk renhold av golvene.

Figur 2a og b: Gode skrapematter nedfelt i høyde med flisoverflaten gir rasjonelt renhold og man unngår høydeforskjell i inngangspartiet

Figur 3: Flislagte flater i publikumsarealer er godt egnet for rengjøring med motoriserte rengjøringmaskiner. Arealene bør være ryddige så ikke salgsstativer, plakater mm. står i veien og vanskeliggjør maskinens adkomst.

Behandling av ulike typer fliser

Det fins en rekke typer behandlingsprodukter som brukes for å lette renhold og gjøre flisoverflater vann- og smussavvisende. Flere begreper brukes om slik behandling, som grunnbehandling, overflatebehandling, forbehandling, impregnering, forsegling, porefylling, toppbehandling, golvpleie og sluttbehandling. I det følgende brukes grunnbehandling som et felles begrep.

Grunnbehandlingen gjør golvet mer vann-og/eller smussavvisende og kan tette fuger og riss. Smuss fester seg ikke så lett og blir lettere å fjerne. Dermed forenkles det regelmessige renholdet. Behandlingen må vedlikeholdes for at den skal ha tilsiktet effekt.

Fliser med tett og glatt overflate er i seg selv smussavvisende. Glaserte keramiske fliser trenger normalt ingen pleie og vedlikeholdsrutiner utenom vanlig rengjøring, men fugene kan ha behov for poretetting. På mer sugende og ru fliser, som uglaserte fliser med vannopptak 3–6 vektprosent, naturstein mm kan en behandling med porefyller eller vaskepleiemiddel være nødvendig.

Tabell 1 viser anbefalte metoder for grunnbehandling, rengjøring og vedlikehold av forskjellige typer flisgolv.

Tabell 1

Anbefalte metoder for grunnbehandling, rengjøring og vedlikehold av forskjellige typer keramiske fliser på golv

Type keramisk flis	Anbefalte metoder for renhold og vedlikehold	Nyttige tips
Glaserte fliser Tett materiale	<i>Grunnbehandling:</i> Skuring, ved behov. Porøse fuger kan impregneres. <i>Daglig rengjøring:</i> Tørre/våte metoder etter behov	Grovrengjøringsmidler med natriummetasilikat, som kan gi oppløselige saltutfellinger Fuger kan skades av sterke syrer.
Uglaserte fliser (vannabsorpsjon under 0,5 vektprosent) Tett materiale	<i>Grunnbehandling:</i> Skuring. Kalkfjerningsmiddel ved behov. Kan porefylles med ett tynt strøk <i>Daglig rengjøring:</i> Tørre/våte metoder etter behov <i>Vedlikehold:</i> Pleievask eller spraypolering <i>Reetablering:</i> Skuring og porefylling ca. én gang per år	Grovrengjøringsmidler med natriummetasilikat kan gi uoppløselige saltutfellinger. Fuger kan skades av sterke syrer.
Uglaserte fliser (vannabsorpsjon over 0,5 vektprosent) Noe sugende overflate	<i>Grunnbehandling:</i> Skuring. Syrevask ved behov. Impregnering med mineralisk olje. <i>Daglig rengjøring:</i> Tørre/våte metoder etter behov <i>Vedlikehold:</i> Pleievask med spesialpleiemidler <i>Reetablering:</i> Skuring og impregnering 1–4 ganger per år	Grovrengjøringsmidler med natriummetasilikat kan gi uoppløselige saltutfellinger. Fuger kan skades av sterke syrer. Polish er ikke nødvendig.
Meget porøse teglfliser (terrakotta)	<i>Grunnbehandling:</i> Følg anvisning fra flisleverandør (impregnering, polish eller voksbehandling) <i>Daglig rengjøring:</i> Tørr- eller fuktmopping etter behov <i>Vedlikehold:</i> Pleievask med spesialpleiemiddel <i>Reetablering:</i> Skures og impregneres 1–4 ganger per år (etter leverandørens anvisning)	Fett og oljer Grovrengjøringsmidler med natriummetasilikat kan gi uoppløselige saltutfellinger. Fuger kan skades av sterke syrer

Porcellenatofliser dvs. fliser nesten uten vannopptak og glaserte fliser behøver normalt ingen forbehandling.

Kommer søl på et lite parti på golvet ligger det kun på overflaten og fjernes lett med klut evt. kombinert med et flekkfjerningsmiddel på boks. Husk også at blomsterurner mm kan gi merker på underlag som suger fukt.

Figur 4: Benyttes harde og glaserte fliser blir det ikke varige flekker på golvet. Overflatesøl fjernes enkelt med litt rengjøringsmiddel på sprayboks samt en klut.

Forbehandling

Det finnes mange golv som er meget slitesterke, men krever også en del forbehandling for at daglig renhold skal bli effektivt. Et typisk eksempel er eldre golv med uglaserte flistyper som vist på figur 5 hvor golvet har en polish som jevnlig må fornyes. Det hindrer smuss å trenge ned og feste seg.

Figur 5: Sugende, eldre flisgolv med brede fuger krever polishbehandling for å lette det daglige renholdet.

I tabell 2 beskrives noen av behandlingsmetodene som kan benyttes på de flistypene som trenger det.

Tabell 2: Produkter og utførelse

Behandling	Beskrivelse	Påføring
Polish	Bygg opp forbehandling med grunnpolish, eventuelt i kombinasjon med toppolish. Grunnpolish trenger ned i porer og riss og hindrer at smuss trenger ned og fester seg. Toppolish er en ekstra behandling som danner en tynn hinne som gjør at flisoverflaten beskyttes ekstra. Overdreven bruk av toppolish øker faren for skjemmende slitasefelt og "gangstier" i de mest trafikkerte områdene. Polish består i det vesentlige av finfordelt voks og/eller polymerisert akrylsyre og/ eller styren. Grunnpolish er finmolekylært og tyntflytende, mens toppolish har større molekyler og eventuelt metallpartikler (sink) som gjør at den tåler mer slitasje.	Hell massen utover flaten og fordel den tynt og jevnt utover med for eksempel en polish-utlegger. På sugende flater påføres et nytt lag når det første er helt tørt. Hardheten på filmen kan økes ved at flaten poleres med highspeedmaskin. Toppolish må ikke legges på så tykt at det endrer golvet glans og karakter. Vær forsiktig med highspeedbehandling hvis man ikke ønsker skinnende golv.
Olje	De fleste oljer brukt til golvpleie, er mineralske (klinker-)oljer for-tynnet i lavaromatisk white spirit. Velger man olje som forbehandling kan man ikke senere velge polishbehandling, ettersom rester av olje reagerer med akrylen i polishen og gjør at filmen krakelerer grunnet manglende vedheft. Av miljøhensyn bør oljer som er luktfrie og har høy renhetsgrad vektlegges. Oljer merket med YL- gruppe 1)over 2 bør ikke brukes.	Påfør oljen konsentrert på rent og tørt underlag. Vask overskytende olje bort etter 6–8 timer. Bruk et lett alkalisk middel og tørk overflaten ren. Sørg for god lufting i lokalet. Merk: Vær klar over risikoen for selvantennning i forbindelse med kluter brukt til oljebehandling. Unngå å la kluter ligge i nærheten av annet brennbart materiale. Hånder dem som spesialavfall.
Voks	Voks til fliser og naturstein består vesentlig av polyetylen eller kunstharpikser. Voks er svakt alkalisk med pH- nivå på 7–9. Voksbehandling gir en myk hinne og krever bearbeiding så den blir varm og kan trenge ned i porer. Maskinpolering anbefales. På golvflater med fukt i underlaget er voksbehandling en velegnet metode, ettersom den er diffusjonsåpen. Voks gir liten risiko for pudring eller krakelering, selv på fuktige underlag. En ulempe er at voksbehandling har lett for å bygge seg opp slik at det blir synlige «gangstier» og det kan oppstå glansavvik.	Påfør uforynnet voks på ren og tørr flate. Bruk en børstemaskin og poler med rød pad. Ønsker man høyere glans og hardhet, bruker man highspeedmaskin. Enkelte cotto-typer trenger spesielle voksbehandlinger. Følg leverandørens anvisning nøye. Voks krever egne rutiner også for regelmessig renhold.

1) Inndeling i YL-grupper forteller hvor mye ventilasjon man trenger for å sikre god luftkvalitet i rommet hvor produktet påføres. Skalaen går fra 0 til 7, hvor høyt tall krever stor ventilasjonsmengde.

Kilder og illustrasjoner:

Mye av stoffet i artikkelen er basert på boka *Alt om flislegging* som nylig er utgitt som et å samarbeide mellom Byggkeramikforeningen og SINTEF Byggforsk.

Bilder er hentet fra BKF's arkiv eller utlånt fra BKF's medlemmer.